

Гладинець Наталія Юрївна,
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Мукачівського державного університету,
Гладинець Владислава Іванівна,
студентка спеціальності «Маркетинг»,
НУ «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ

Структурні зміни в економіці і фінансовій системі України об'єктивно викликають посилену увагу до небанківського посередництва, перспективи розвитку якого за відповідних умов обіцяють бути поступально-динамічними. В різних країнах до числа небанківських фінансово-кредитних установ відносять відмінні за назвою, але споріднені за ринковими ознаками організації: інвестиційні компанії, фінансові страхові, кредитні спілки, пенсійні фонди тощо. Більшість зазначених установ характеризуються поглибленою спеціалізацією щодо надання окремих послуг клієнтам. І як населення, так і юридичні особи, та й фінансові ринки в цілому потребують зростання обсягів послуг небанківських посередників.

Сьогодні небанківські інститути функціонують майже на рівні з основним елементом кредитної системи - банківським і виконують ті операції, які по різних причинах або не вигідні банкам, або не освоюються ними. Більше того, розвиток небанківських організацій зараз протікає на умовах жорсткої конкуренції з банками. Тому актуальною проблемою є вивчення їх розвитку, функціонування для подальшого вдосконалення або навіть реформування.

Спеціалізовані фінансові інститути являють собою установи фінансової системи небанківського типу, що акумулюють грошові доходи, капітали та заощадження населення, підприємств, держави, спеціалізуючись на виконанні кількох операцій або обслуговуючи обмежене коло клієнтів. Значне місце у цій системі відводиться спеціалізованим кредитно-фінансовим установам, що діють, як і банки, у різних секторах ринку позичкових капіталів, але вони не виконують усіх основних банківських функцій, а найважливішою рисою, яка їм притаманна та відрізняє їх від банківських установ, є вузька спеціалізація.

До системи парабанків належить ціла низка різноманітних установ, серед яких перш за все слід назвати інвестиційні фонди, довірчі товариства, пенсійні фонди, страхові компанії, ломбарди, кредитні спілки. На відміну від банків, вони спеціалізуються на одній або декількох операціях, тому їх часто ще називають спеціалізованими кредитно-фінансовими інститутами.

В Україні цей сектор фінансових посередників грошового ринку тільки почав розвиватись і на шляху свого становлення має суттєві перешкоди, бо значна частина структурних елементів даної системи (кредитні спілки, інвестиційні та трастові компанії) взагалі були відсутні в нашій державі в період її існування у складі СРСР. Тому сьогодні держава повинна докласти всіх зусиль, щоб створити й використовувати для вирішення своїх економічних і соціальних завдань потужну систему небанківських кредитно-фінансових установ.

Серед найбільш актуальних проблем, які гальмують формування потужної

ланки небанківських установ з посиленням їхньої ролі в розвитку вітчизняної економіки, є:

- недосконале правове поле, в межах якого ці установи діють;
- високий рівень недовіри населення до дії багатьох установ цієї системи з причин багатьох випадків шахрайства з боку організаторів цілого ряду фінансових компаній;
- досить слабкий контроль держави за діями позабанківських кредитних установ, що значно підвищує ступінь ризику всіх учасників цього процесу і, передусім, ризик головного агента – інвестора [1].

Небанківські фінансово-кредитні інститути суттєво потіснили банки в акумуляції заощаджень населення і стали важливим постачальником позикового капіталу. Основні форми діяльності цих установ на ринку позикових капіталів зводяться до акумуляції заощаджень населення, надання кредитів через облігаційні позики корпораціям та державі, мобілізації капіталу через усі види акцій, надання іпотечних та споживчих кредитів, а також кредитної взаємодопомоги. Вказані інститути ведуть гостру конкуренцію між собою як за залучення грошових коштів, так і в сфері кредитних операцій.

Дослідження процесу становлення та розвитку окремих небанківських фінансових інститутів дає змогу проаналізувати та зробити висновки щодо перспектив та проблем їх розвитку.

Головними проблемами небанківських фінансових установ України, які гальмують розвиток цієї сфери, можна визначити такі:

а) недосконале законодавче забезпечення, проте треба відзначити, що останнім часом намітилась позитивна тенденція на покращення, але при цьому зміна законодавства не принесла вагомих зрушень, а навпаки лише ускладнила роботу та розвиток небанківських фінансових установ;

б) низький рівень розвитку фондового ринку, що негативно позначається на функціонуванні окремих небанківських фінансових інститутів, в основі діяльності яких лежить саме розміщення залучених коштів у фінансові активи ринку цінних паперів;

в) недовіра з боку споживача даних послуг. Пропонується велика кількість нових програм та послуг, щодо ефективного залучення та використання коштів населення, але чомусь люди не поспішають ними скористатися. Основною причиною є недовіра, можливо через сучасну нестабільну ситуацію, а можливо стереотипи, які досі не можуть розрушити;

г) низький рівень соціального добробуту основної частини потенційних клієнтів. Низькі заробітні плати, зростання рівня безробіття та інфляції приводить до того, що у людей просто немає вільних коштів, які б забезпечували роботу та розвиток небанківських фінансових установ;

д) недостатня інформованість населення про напрямки та програми роботи небанківських фінансових установ. Більшість населення України просто не знає для чого взагалі існують ті чи інші компанії, їх переваги, послуги тощо або керуються принципом зроблю як раніше, адже гірше не буде;

е) низький рівень регулювання діяльності та звітності небанківських фінансових установ. Існуюча технологічна підтримка регулювання даних установ не дає можливості вчасно збирати та регулювати дані.

Серед основних напрямків, які необхідно визначити для пріоритетного розвитку небанківських фінансових інститутів, є такі:

а) визначити державну і суспільну підтримку небанківського фінансового сектора самостійним напрямом, як однією із стратегічних цілей органів виконавчої і законодавчої влади. Потреба в цьому на сьогоднішній момент зумовлена, в першу чергу, розбудовою небанківських інститутів, які спроможні частково взяти на себе обов'язки у соціальному забезпеченні населення. Насамперед, це стосується недержавних пенсійних фондів;

б) продовжити розпочаті процеси вдосконалення законодавства щодо регулювання небанківських фінансових інститутів;

в) активно стимулювати розвиток фінансового ринку в цілому;

г) проводити просвітницьку роботу щодо діяльності небанківських фінансово-кредитних установ серед споживачів фінансових послуг з використанням соціальної реклами;

д) сприяти поетапному впровадженню у небанківському фінансовому секторі України міжнародно визнаних стандартів бухгалтерського обліку, аудиту, фінансової звітності, розкриття інформації та управління тощо;

е) удосконалити нормативно-правову базу Держфінпослуг у сфері ведення державного реєстру фінансових установ, ліцензування, здійснення нагляду та правозастосування;

ж) сприяти розбудові системи спеціалізованого навчання та підвищення кваліфікації працівників небанківських фінансово-кредитних установ та представників супутніх професій, що надають відповідні послуги таким установам з використанням найкращого світового досвіду і вітчизняної практики;

Зрозуміло, що запропонований перелік не претендує на вичерпність. Від нього можна відштовхуватись для розробки і впровадження конкретніших засобів вдосконалення державного регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ в Україні. Загалом державне регулювання вітчизняного небанківського сектору повинно спрямовуватись насамперед на зміцнення фінансової стійкості небанківських фінансових установ з метою захисту інтересів інвесторів та споживачів фін послуг, а також на забезпечення ефективності та прозорості діяльності цих інститутів із врахуванням оптимального співвідношення між державним та ринковим регулюванням небанківського фінансового сектору.

Список використаної літератури:

1. Спеціалізовані небанківські кредитно-фінансові установи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pravo.studio/kreditovanie/spetsializovani-nebankivski-kreditno-finansovi-46993.html>



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>